

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nahlížení do spisů ve správním řízení

V tomto článku se zabýváme nahlížením do spisů orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů při výkonu veřejné správy ve správním řízení – zjednodušeně řečeno, nejruźnějších úřadů. Může se jednat např. o finanční úřady, celní úřady, inspektoráty práce apod.

Spis ve správním řízení

Spis tvoří podání, protokoly, záznamy, písemná vyhotovení rozhodnutí a další písemnosti, které se vztahují ke konkrétní věci. Přílohou se pak rozumí důkazní prostředky, obrazové a zvukové záznamy na elektronických médiích.^[1] Spis je pro správní orgány podkladem pro rozhodnutí; skutečnosti, kterými své rozhodnutí odůvodňují, musí být zdokumentovány v soudním spisu. Pokud nadřízený orgán nebo soud jejich rozhodnutí přezkoumává, seznamuje se s celou záležitostí primárně prostřednictvím spisu.

Účastníci řízení

Obecně jsou spisy neveřejné. Je však jasné, že právo nahlízet do spisu náleží účastníkům řízení a jejich zástupcům. Účastník řízení představuje osobu, k níž se vztahuje rozhodnutí správního orgánu, protože je žadatelem v řízení o žádosti nebo dotčenou osobou.^[2] Podobně i v řízení zahájeném z podnětu správního úřadu je účastník osoba, které byla stanovena práva a povinnosti. Co ale jiné osoby, které účastníkem řízení nejsou, ale přesto mají zájem do spisu nahlédnout?

Nahlížení do spisu třetími osobami

V případě třetích osob je nutné odůvodnění právního zájmu nebo jiného vážného důvodu. Současně je nutné, aby byla zachována práva účastníků, dotčených osob a nesmí rovněž dojít k porušení veřejného zájmu. Právní úprava tak nenabízí jednoznačnou odpověď a je nutné vždy konkrétní žádost individuálně posoudit. Co vše si je ale možné představit po „právním zájmem“ a jaké důvody jsou natolik vážné, aby správní úřad umožnil nahlédnutí jiné osobě?

Například pracovní úrazy řešené ze strany inspektorátu práce představují zdroj informací pojišťovny, které potřebují informace o úrazovém ději, aby mohli správně řešit pojistnou událost. Nahlédnutí se hodí i pokud se zaměstnanec rozhodne žalovat svého zaměstnavatele pro nezákonné jednání, které bylo předmětem správního řízení – ze správního spisu může zjistit celou řadu jemu normálně nedostupných informací.

Nahlížení do spisu za účelem podání žaloby

Nahlíží-li třetí strana do spisu za účelem užití údajů v občanskoprávním (tedy i pracovněprávním) sporu, nemůže být tento zájem vyloučen pro nedostatečný právní důvod ani odmítnut z důvodu rozdílného zájmu žadatele od účastníků řízení. Nejvyšší správní soud konstantně potvrzuje, že odlišné zájmy mezi účastníkem a potenciálně nahlízející osobou jsou přirozené. Naopak nahlédnutí za účelem občanskoprávního sporu umožní rovnost zbraní stran; ponechání práva nahlízet účastníkovi by vedlo k jeho důkazní výhodě.

Nejvyšší správní soud v rozhodnutích týkajících nahlížení do spisu čerpá z judikatury Soudního dvora Evropské unie, který se staví k problematice stejně. SDEU zdůraznil, že nahlédnutí do spisů může být v některých okamžicích jediným prostředkem k získání důkazů, které jsou vyžadovány pro uskutečnění záměru žaloby.[3] Další z evropských rozsudků obsahuje názor, že je účelné užívat žalob na náhradu škody před vnitrostátními soudy, protože se takovýmto prostředkem dostane zachování hospodářské soutěže v zemích EU.[4]

Jaká kritéria jsou relevantní při rozhodování?

Nejvyšší správní soud se vyjádřil, že správní úřad musí proporcionálně vyvážit jak zájem třetí osoby, tak zájmy účastníků a veřejný zájem. Tyto skutečnosti se pak případ od případu liší a není možné poskytnout jednoznačné vodítko.

Nicméně NSS vyloučil hodnocení osoby žadatele, chování účastníků správního řízení od skončení řízení, a stejně tak i hypotetické porušení zákona z okolností bránících nahlédnutí.[5] Na zamítavý závěr správního úřadu klade požadavek srozumitelnosti. Zároveň požaduje, aby byl žadatel u každého dokumentu nebo souboru dokumentů seznámen s konkrétními důvody zamítnutí. Správní úřad musí vysvětlit, v jakém bodě by došlo nahlédnutím třetí osoby do spisu k porušení práv účastníků správního řízení.

Utajované informace

Správního řád myslí i na řízení, kde se mohou ve spisu objevit utajované informace. Utajované informace či části spisu je pak třeba vyloučit z nahlížení. Nejvyšší správní soud mnohokrát upozornil správní úřady na skutečnost, že pokud vyvstane potřeba utajení či povinnost mlčenlivosti, mají se úřady řídit ustanoveními[6], která umožňují vyloučit utajované či citlivé informace z nahlížení. Posuzující úřad má utajované informace vyčlenit a v zásadě povolit nahlédnutí do spisu. Pokud by docházelo k odmítání žádostí bez dalšího s odkazem na povinnost mlčenlivosti, žádná žádost o nahlížení by nemohla uspět.[7]

Výpisy a kopie

Správní řád dává právo pořizovat při nahlížení výpisy a požadovat kopie spisu nebo jeho části. Jak je to ale s vlastními kopiemi? Musí osoba v případě zájmu o kopii požádat správní úřad a uhradit správní poplatek za pořízené kopie? Správní řád nevyklučuje činit si vlastní kopie, a tak se NSS s přihlédnutím k technickým možnostem nabízenými dnešní dobou přiklonil k přípustnosti vlastních kopií.

Zákon o právu na informace

Jak je to s použitím „stošestky“? Tedy zákona svobodném přístupu k informacím? Tento zákon umožňuje sdělení konkrétní informace, o kterou osoba sama požádá, a to bez prokázání právního důvodu. Na žádající osobu je tak kladen požadavek na bližší specifikaci informace, kterou požaduje. Aby uspěla, je třeba vědět, jak otázku formulovat. Nejvyšší správní soud judikoval, že sice není omezeno obecné právo na poskytování informací prokázáním právního důvodu či jiného vážného zájmu oproti institutu nahlížení do správního spisu, na druhou stranu je toto právo vázáno zákonnými omezeními, na které je třeba nezapomínat.[8]

Mgr. Veronika Odrobinová,
partner

Sabina Gargošová,
právní asistentka

[GT Legal, advokátní kancelář, s.r.o](#)

Muchova 240/6
160 00 Prague 6

Tel.: +420 224 813 299
e-mail: office@gt-legal.com

[1] Dle zák. č. [500/2004](#) Sb., správní řád § 17 odst. 1

[2] Samotné nahlížení do správních spisů upravuje § 38 téhož zákona

[3] Rozsudek C-536/11, Donau Chemie AG a další

[4] Rozsudek C-453/99, Courage a Crehan

[5] Rozsudek 5 As 314/2019

[6] Dle zák. č. [500/2004](#) Sb., správní řád § 38 odst. 6

[7] Rozsudek 5 As 314/2019

[8] Rozsudek 5 As 75/2009 - 78

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)